

TEET MALSROOS

tahetakse anda erakättesse

ta linnahall kui tervik oma valdusesse ja majandamis. «Siin on ainuvõimalik lahendus nii riigi kui linna koostöö ja rahade sünergia. Kui riik tahab tuleks, annaks linn hooletu rohelise tule. On ju meie esmane ülesanne saada linna värvas olev häbiplakk ometi korda. Oleme riigiesindajatele saatnud kõik oma soovid. Paraku pole Toompealt ega kultuuriministeeriumist tulnud

kippu ega kõppu.»

Kultuuriministeeriumi kantsler Paavo Nõgene teatab kiretult, et kultuuriministeerium on teadlik rahvusoperi linnahalli kasutuselevõtu soovist ja sellesisulistest arutelu-dest hoone omaniku, Tallinna linna- ga. Kas ja kuhu rahvusoper ja Tallinn oma plaanidega jõuavad, näitab aeg.

PULT: Studio pult, mis oli omal ajal Nõukogude Liidu suur ime, on seda praegugi, et see on täiesti korras.

Legendaarne helistuudio töötab täistuuridel

Üks, mille asukohta ei oskaks poollagunenud linnahallis kuidagi loota, on eelmise sajandi viimasel kümnenditel üle kogu Nõukogude Liidu furoori tekitanud helistuudio, mis - uskuge või mitte - tuskub endises või isegi paremas headuses praegugi.

«Esimeses projektis ei seisnud stuudiote kohal midagi. Tühi ruum koos sadade tonnide ehitusprahi, rotilaipade ja muu säärasega,» räägib stuudio Matrix juht Koit Saarmäe. Oli Eesti õnn, et kõrval töötas Nõukogude Liidu ilmselt kõige efektiivsem betoonitehas, kus töötas ka kõige tänuväärsem tööliiki: kõigil reeglina alustamata algharidus, pärit NLi lambakasvatusest. Nad töötasid nurisemata ja tegid tõrkumatult kõike. Mägede pojad viskasidki jõude seisvad ruumid tühjaks. Tänapäeval maksaks selline töö miljoniteid. Toona mitte kopikatki. Tänuks said betoonitehase juhtohvitserid mõne Pugatšova või Leontjevi kontserdipileti. Stuudio projekt sai tehtud Soomes, sealse suurmeistri juures, kes oli omakorda stuudiote projekteerimist õppinud maailma selle ala vaieldamatu

guru Tom Hidley enda juures. Tema tegi stuudio projekti põhimõtteliselt Viru Valge toel, seega sõbra rahinnaga. 1988. aastast koliski kuulus Matrixi stuudio lava kõrvalt uutesse ruumidesse.

Stuudios töötas siiani Eesti ainus 32realine lintmakk. Sinna lindistatakse igal võimalusel, sest lindile võetud helid tundub arvutisaundiga võrreldes kuidagi pehmem ja inimlikum. Ametis on ka kaks Eesti kõrgtasemel helimeest Elmo Värk ja Indrek Patte, kes kumbki ei kannata tööpuuduse all. Aga peale on tulnud täiesti uus analoogrežissööride põlvkondki.

Nendest ruumidest sai alguse Kuku raadio, enne kui mujale kolis. «Eks omal ajal oli stuudioõur- nikke rohkem kui nüüd,» võtab Koit Saarmäe mineviku kokku. «Nüüd on igamehe arvuti stuudio ja paljude tegijate hulk on alla viinud ka hinnad. Eks me teeme siin parasjagu palju voodialuses arvutis sündinud loomingut ümber. Aga on jäänud neidki, kellele raha on mure number kaks ja esmatähtis siiski kvaliteet.»

ahallita? Kuni vastust pole, see hallitab...

ALAR TRUU

LINNAHALLI KULDNE KOLMIK: Direktor Tõnu Prööm, haldusjuht Leo Lõoke ja maja kauaaegne asedirektor, olümpiamees Rein Tõlp.

kõikidele rahvusvahelistele normidele vastavad platsid nii korv- kui võrkpalli mängimiseks võtsid aina kuraasikamaid toone. Ent see oli jälle jutt, mis elas vaid kõnekoosolekutel.

Ajutised lahendused

1982. aastal majja tulnud Tõnu Prööm, kes on seal läbi käinud kõik töökohad nüüdse direktorini välja, märgib, sarkasm huulil, et noorusel sai tulevikule vastu mindud vägagi suurte lootustega: «Lubati liikuvaid põrandaid, pinda iga kunstiliigi esindajatele eraldi. Nüüd on teada, et kõige kindlamad olid ajutised lahendused. Need peavad vastu igale ajaproovile, sest nad ongi kõige kindlamad. Jah, kas ei seisnud lava kuni viimase hetkeni neil ajutistel prussidel, mis pidid vajadusel muutuma korvpallipõrandaks,» ei kahane direktori sarkasm. «Tegelikkus oli selline, et nende vahel ujusid vesirohid. Mõned olid uppunud ka. Ka need konstruktsioonid, mis pidid põ-

randa pallimängudeks üles tõstma, olid täiesti olemas. Neid kasutati täpselt üks kord – kui oma maja mehed tahtsid kordki paljulubatud korvpalliväljaku palli paigutada. Ülejäänud aja olid need vee all, mis oli kindlalt rohkem kui jala sügavune.»

Linnahalli direktori asetäitja ametit pidanud legendaarne spordimees Rein Tõlp võtab üles oma sõnumi: «Mina pean ütleva, et linnahall ei olnud projekteeritud inimeste jaoks. Pealtvaatajatele – seda küll. Aga enamik töötajaid tegid tööd ju maa all, kus polnud ainustki akent. Ja tööinimesi oli hingekirjas peaaegu 600. Ainus akendega kabinet ongi direktori oma, kus on paar kitsast klaasriipu.»

Päris palju nalja sai suure saali kaarseinaga, mis vaheajaks üles tõsteti ja etenduse ajal alla lasti: «See, et vaheaega peeti viimase vindini ja seinast läbi saamine oli igapäevane jalguse küsimus, oli tavaline. Üldjuhul rulliti end ukse alt läbi. Silmade ees on aga ikka vaatepilt, kui üks naaberrahvusest

mitte eriti laastfiguuriga tüüp enne otsustavat sukeldust komistas ja kogu oma suure kerega ukse alla kinni jäi. Oli huvitav kontrast: laval juba pillikeeli tinistav orkester ja kusagil kõrguses seakisa tegev mamm. Tõsteseina ei maksa süüdistada, see oli Soome parimast kvaliteedist. Soomlased käisid selle sajandi algul siin imestamas, kuidas üks päris keeruline kaadervärk nii kaua vastu peab.»

Basseinitäis priskeid kalu

«Toremaid hetki oli ka,» meenutab Rein Tõlp. «Mul õnnestus siia majja tuua lillifestival, mis toimus 11 aastat. Mingisuguse kalafestivali korraldasime ka. Sellest tuli naljanumber. Majas on korraliku suurusega basseini, mille kalamehed mudamaitse- lisi karpkalu triiki täis vedasid. Üritasime neid 30kopikalise pileti eest basseini veerel kükita- vale õngemeestele maha müüa. Aga keegi heasüdamlik kalasõber oli nad enne basseini lask-

mist pungi täis söötud ja vanad vetkad olid õngekonksu vastu kaotanud igasuguse huvi. Nii läks seegi publikumagnet vett vedama ja korraldajatel oli tükk tegu, et kalapäeva lõpuks kaugele kohale veetud saak jälle tsis- terni tagasi saada.»

Aga nüüd tõsisematestki al- minekutest. Päris keeruliseks kujunes suure saali toolide probleem. Algselt pandi põrandale 5300 plastit. Samasugused kui jäähalli. Palee mõõtu ei andnud need kuidagi välja. Peagi vahetati kogu tooliserviis pehmete vastu, mis hangiti kusagilt endise Jugoslaavia aladelt. Pealtnäha ilus mööbel, aga kõrgsurvega istumiseks ette nähtud ei olnud. Pealne pehme klapp toetus raamile vaid kahe klambriga ja pruukis vähe tõsisemas eluskaalus isendile sellele ääre peale istuda, kui ta end juba põrandalt leidis. Üks periood oligi puhastamine aeg, millegi muuga õieti tegelda ei saanudki. Nüüd on toolid saanud piisavalt tugevaks. Pole ainult enam istujat. 2009. aasta viimasel detsembril pani linnahall lõplikult ukseid kinni.

On tänapäev...

Linnahallist saab praegu palka 11 ja pool inimest. Nendest neli on valvurid, üks majahoidja ja üks koristaja. Juba 33 aastat on majas olnud ja nüüd juba tosin aastat direktoriametit pidanud Tõnu Prööm. Leo Lõoke on Pröömist veelgi kauem majas olnud haldusjuht. Kolmandaks nende punkti, oma vanu valdusi tulnud üle vaatama olümpiamees Rein Tõlp, üle 50 aasta enda käes Eesti 800 m jooksu rekordit hoidnud aktiivpensionär, kes oli aastaid linnahalli asedirektor spordi ja transpordi alal.

Täna on koosolijad istet võtnud praeguse direktori kabineti. Endistest aegadest on vaid puudu pudel Armeenia konjakit lauanurgal – tööriist, mis lahendas kõik Moskvas tulnud suurte juhtide probleemid.

Linnahallis on ka ruume, millest lihtne inimene ei teadnud midagi. Saunakompleks oli midagi sellist, kuhu omade ustavate inimeste kõrval mahtusid mehed, kelle erilisi teeneid rõhutasid töö- tõendid või parteipiletid. Saun oli kohe jäähalli poordi taga. Nii tek- kiski omaette mõnukoht, et saunaleilist välja tormates oli võimalik end palja pee ja kõhuga jääle libisema lasta. Nüüd on sellest kõigest alles hale kapitalistlik vari. Luksus on kaotatud, alles on neli argist pesemiskohta.

Aga omal ajal oli linnahall kui prillikivi, kuhu minnes pandi ikka peenemad riided selga ja valmistuti kui balliks. Lihtsalt õhustik oli selline.

Aga ei enam pikemat passimist. Külustusdelegatsioon alustab oma ringkäiku.

Kõle nagu õudukas

Kõik filmihuvilised mäletavad «Ooperifantoomi» avakaadreid, tühja ämblikuvõrkudes teatrima- ja, kus iga järgnev sekund tekitab uut kõledust. Või raamatutege- last Pallet, kes jäi oma kodulinna ihuüks. Seik, mis algul nalja teeb, muutub hiljem painajaks.

Umbes sama tunne poeb naha vahele linnahalliski. Koht, mida mäletame pealinn keskpunkti- na, tekitab nüüd kuus aastat tüh- jalt seisnuna ülimat võõristust. Küllastajate garderoobis on seintel kaunid piklikud peeglid. Neist paljud on siit ära käinud ja kõik pole veel Veneetsiast tagasi jõudnud, paari aasta taguselt biennaalilt. Kellelgi tuleb meel-

de autoralli «Sojuz 85» algus, mis startis just riisimast. Veel paremini kui ralliautod ise, tulevad asjaosalistele meelde paraadi alustanud Saksa DV Wartburgi tsiklid, mille käivitamise ilget haisu ja tossu ei saadud majast välja mitu kuud.

Jää- ja peegelsaal on tondiloss

Praegu on kõik seinad täis graffiti't. Kunst sündis nii kaua kuni suur aknaring oli ilma võre- deta. Õpimisedes visati akna puruks, tuldi sisse, rahuldati oma kunstikring ja taas õhe. Kui aknad võretatud said, lõppesid ka uued kunstivoolud.

«Purustatud klaasidele oleme kulutanud minimaalselt. Pole mõtet raisata asjadele, mis järg- misel võimalusel nii või teisiti taas lõhutakse. Seepärast oleme- gi akendega läinud täielikule säästuprogrammille – ette pan- nud odavamaid ühekordse klaas- siga aknad,» räägib direktor Prööm. Päris tondilossiks on lin- nahall muutunud ainult peegli- saalis ja jäähallis, kus sisemus on täiesti välja roogitud ja ruumides on nii pime ja vilets vaatepilt, et küllalisi ei lasta sissegi.

Võõral jääb üle vaid küsida, millega tegelevad majja tööle jää- nud 11,5 tööinimest?

«Arvata, et me päris muidulei- vasõjad oleme, on liialdus. Põ- hiametiks on meie maja rentnike eest hoolitsemine, mida polegi nii vähe. Kopteriniimesed ei ana oma ruume käest. Linda Line'i tiiburid sõidavad iga aastaga ai- na usinamini. Mõned kindlad asutusedki on meie üürilised,» seletab Prööm.

Vaata pilte
õhtuleht.ee/718966